מקומות באגרות הראי"ה

מוצא

ארץ ישראל

נכתבו בו 3 · נשלחו אליו 1

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

מושבה חקלאית בהרי ירושלים, סמוך לנחל שורק. כיום שכונה בירושלים. מקצת האגרות נכתבו בה.

אגרות שנכתבו במוצא – עם ביאור

3 אגרות, לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשלז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תמוז תרפ"ה) - מוצא **נמען:** הרב אהרן טייטלבוים

הרב קוק במוצא לנפוש. המצב הרוחני של הישיבה מניח את הדעת, אבל בית המדרש כבר צר, וצריך לפחות בניין ארעי, ובקרוב את הבניין הגדול. דרושות מיד כשלוש מאות לירה, ובהמשך כחמש מאות לחודש. גם הוועד הדתי ומשרד הרבנות צריכים תיקון. בתוספת: שידבר עם הרב קאמעלהאר.

עיקרי הדברים

- נופש במוצא.
- צורך בבניין.
- תקציב חודשי.
- הוועד הדתי.

נוסח האגרת עם ביאור

לכבוד ידי"נ[1] הרב המאוה"ג[2] אוצר נחמד רב פעלים מוהר"א[3] טייטעלבוים [ראו (כרך ד', אגרת אשב)] שליט"א[4] וכא"ל[5]

שלו'[6] וברכה, אחדשה"ט[7] באה"ר[8],

זה לי כמה שהנני מתעתד לכתב לכת"ר[9], אבל מנעוני העיכובים כעת סרתי למוצא להנפש מעט. [מושבה סמוך לירושלים] ואם כי פה מפני קירוב המקום, המרגע שלי הוא רק עראי ומעורב בטרדות, בכ"ז[10] הוקל לי קצת. והנה ע"ד[11] עבודת הישיבה, חושב אני שכת"ר[12] מתענין בה בכל יכולתו, מפני שלבו עמנו, בכל הלב הנפש של השאיפות הקדושות הכרוכות בעתידה של הישיבה בע"ה[13]. לכבוד תוה"ק[14] וכבוד עם ד' וארצו, אמנם המצב כעת קשה מאד. ההוצאה הולכת ומתרבה, וחייבים אנו למצא מגורים שלא נצטרך לעכב את המהלך וגם להרחיבו. ממצב הרוחני, לפי הערך של התחלה, יכולים אנו להיות מרוצים, אמנם הרבה קשור הדבר בדאגת המקום, כי בהתרחבות ההדרגית של זמן הבעל"ט[15], כבר יהי'[16] המקום בביה"מ[17] בלתי אפשרי להסתפק בו גם בשעת הדחק כהיום, והכרח הוא לדאוג בעד בנין עראי לפחות. ומצד התעוררות השאיפה הכללית הננו מוכרחים לגשת בקרוב אל הבנין הגדול בע"ה, ע"כ[18] אי אפשר בלא תעמולה כבירה. מה מאד אשמח אם יוכל כת"ר[19] להכנס בענין הקדוש הזה, שהוא יסוד התחי'[20] הלאומית בשורש קדושתה אבל עם זה צריכים אנו שפתרון מידי של הוצאה של קרוב לחמש מאות לי"מ[21] לחודש לזמן הבא, ויותר משלש מאות לי"מ בהוה מיד ימצא לנו, ולד' הישועה.

וע"ד[22] הועד הדתי ג"כ[23] הדברים יגעים, צערן של ת"ח[24] הוא גדול מאד, וגם מצבו של משרד הרבנות הי'[25] ג"כ ראוי להתקן, כי בהמשכת קיומו החומרי. אפשר יהי' לתקן ג"כ ע"י[26] עוד תיקונים חברותיים באי"י[27] ברוח התורה. ובדרך הנימוס והשלו'[28]. גם את כל החסר לשכלולו, מצד מניעות צדדיות, ע"כ מאד חפצתי לתמכו, וכדאי הדבר לטובת הכלל, ולכבוד התורה והארץ.

אקוה שאתכבד בקרוב במכתב מכת"ר[29] מבשר שלומו וטובו, ושלו'[30] על אשר לו, ושלו' כל אוהבינו הנוטלים חלק בשאיפותינו הקדושות במפעל והגיון והי'[31] זה שלו' וברכה לעד כנה"י[32] ונפש ידי"ע[33] דוש"ת[34] באה"ר המצפה מבין המצרים לתשועת ד' על עמו ונחלתו

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ. ב. והנה הרב הגאון ר'[35] יקותיאל אריי קאמעלהאר. [ראו (כרך ד', אגרת אשט)] נ"י[36] בא לאמעריקא, וכמה מכתבים כתב לי שרוצה להכנס בעבודת הישיבה אולי יקח כת"ר דברים עמו ויכירהו, וימצא בחכמתו דרך איך להשתמש בכח חשוב זה למגמת הקודש שלנו, לטובת הענין הנשגב, ולטובת כל העוסקים בו, בחמריות, וביותר ברוחניות, ידי"ע הנ"ל[37]

---

1. ידי"נ - ידיד נפשי
2. המאוה"ג - המאור הגדול
3. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. וכא"ל - וכל אשר לו
6. שלו' - שלום
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. באה"ר - באהבה רבה
9. לכת"ר - לכבוד תורתו
10. בכ"ז - בכל זאת
11. ע"ד - על דבר
12. שכת"ר - שכבוד תורתו
13. בע"ה - בעזרת השם
14. תוה"ק - תורתנו הקדושה
15. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
16. יהי' - יהיה
17. בביה"מ - בבית המקדש / בבית המדרש
18. ע"כ - על כן
19. כת"ר - כבוד תורתו
20. התחי' - התחיה
21. לי"מ - לירות מצריות
22. וע"ד - ועל דבר
23. ג"כ - גם כן
24. ת"ח - תלמידי חכמים
25. הי' - היה
26. ע"י - על ידי
27. בא"י - בארץ ישראל
28. והשלו' - והשלום
29. מכת"ר - מכבוד תורתו
30. ושלו' - ושלום
31. והי' - והיה
32. כנה"י - כנפשו היקרה
33. ידי"ע - ידידו עוז
34. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

35. ר' - רבי
36. נ"י - נרו יאיר
37. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשמג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' אלול תרפ"ה - מוצא **נמען:** מושל מחוז ירושלים-יפו, סר רונלד סטורס

אחדות השחיטה היא היסוד האמיץ של העדה, ונשמרה מימי החכם באשי ועד הרבנות הראשית. ביפו-תל אביב קמו אנשים 'שאין להם שום מגמה דתית' להקים בית מטבחיים נפרד. הרב קוק מבקש פקודה רשמית שלא תהיה שחיטה מחוץ לשחיטה המאוחדת. בגלל בריאותו ישלח את בצלאל יפה והרב יוסף סופר לבאר.

עיקרי הדברים

- אחדות השחיטה ביפו.
- ניסיון פילוג.
- בקשת פקודה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם ז' אלול, מוצא תרפ"ה[2].

לכבוד הדרת מושל מחוז ירושלים, יפו סיר רונלד סטורס. [רונלד סטורס, מושל מחוז ירושלים-יפו] אדוני הנעלה, הנני מתכבד בזה לבקש את כבוד מעלתו, להציל את היסוד החיוני של עדת ישראל ביפו-תל אביב, מידי אנשים מהרסים אשר קמו להשחיתה. יודע הוא כבודו הנעלה, שאחדות השחיטה, בין ביחש להכשרות הדתית, בין ביחש להנהלת ההוצאות וההכנסות שלה, הוא היסוד היותר אמיץ בבנין העדה היהודית, וכאשר נשמר עד כה החק האיתן הזה במשך התורקים ע"י[3] כח החכם בשי, [החכם באשי: הרב הראשי הספרדי בתקופה העות'מאנית, שהשלטון הכיר בו כנציג היהודים] ואחר כך כאשר עברו הזכיות של החכם בשי להרבנות הראשית לא"י[4], וסניפיה המקומיים ביחש לעניני הדת, ולהקהילות הרשמיות המאוחדות ביחש לעניני ההנהלה הכספית, נשמרה אחדות השחיטה ע"י המוסדות הכלליים הללו, [...] בזה האחוד העדתי, בין ברוח בין בחומר.

ועתה בעדת יפו-תל אביב, המצויינת כל כך באחדותה וסדריה הטובים, באו אנשים שאין להם שום מגמה דתית כלל, וחפצים הם לעשות משבר באחדות השחיטה, ולקבע להם בית מטבחיים שוחטים, ומכשירי פעולה דתית זו, נגד הסדר של הרבנות הראשית, המקומית של יפו-ת"א[5], ונגד ועד הקהילה, המסודר באיחודו, יואיל נא אדוני, אשר תמיד יעמד על המשמר, להגן על הצדק וטובת הכלל, להציל את העדות היהודיות בכל א"י[6] בכלל, וביפו ת"א בפרט, מההרס הנורא הזה, אשר ירצו להביא עליהן אנשים בלתי אחראים, וישלח נא מיד פקודה רשמית, לבל יהין שום איש לעשות לו שחיטה ביפו ת"א, חוץ מהשחיטה המאוחדת תחת השגחת הרבנות הראשית המקומית והנהלת ועד העדה המאוחד. בתקותי שדברי ימלא אדוני לאושר הדת והחברות של עמנו, הנני חותם ברגשי כבוד מאד אדירים. יואל נא כבודו, להשפיע על חוגי הממשלה, שישלחו מיד. נ.ב. מצד בריאותי אחר טרחים שונים באלו הימים בעניני הכלל שהוגיעוני, אינינו מרשה לי, כעת, להתיצב לפני אדוני הנעלה, לבאר לו את המצב ואת

הסכנה התרבותית והדתית, שהוד כבודו קרוי הוא להציל ממנה את היהדות הארצי ישראלית בכלל, ואת היהדות של יפו ת"א בפרט, ע"כ[7] הנני מוסר מכתבי זה ודברי אלה, למעלת כבוד יו"ר[8] ועד הקהילה היהודית ביפו האדון הנכבד מר בצלאל יפה, [בצלאל יפה, יו"ר ועד הקהילה היהודית ביפו] ולחבר הועד של הקהילה וחבר הועד הדתי שמה הרב יוסף סופר, [הרב יוסף סופר, מראשי הקהילה ביפו] והאנשים הציבוריים המצויינים הללו יבארו להדרת כבודו את כל פרטי המצב, הדורשים ביאור.

בכבוד רב, הנ"ל[9]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
3. ע"י - על ידי
4. לא"י - לארץ ישראל
5. ת"א - תל אביב
6. א"י - ארץ ישראל
7. ע"כ - על כן
8. יו"ר - יושב ראש
9. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשדמ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א אלול תרפ"ה - מוצא **נמען:** מר דב חביב, ראש עיריית ראשון לציון

הגיע הזמן שהמושבה תהיה קהילה שלמה עם רב. הרב קוק ממליץ על הרב זבולון חיים חרל"פ, מגדולי הרבנים הצעירים, בקי בהליכות החיים, בעל אהבה לאומית, דרשן ונואם.

עיקרי הדברים

- רב לראשון לציון.
- המלצה על הרב ז"ח חרל"פ.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. מוצא י"א אלול תרפ"ה[2] ידידי הנעלה מר דוב חביב נ"י[3] שר עיריתנו ראשון-לציון [דב חביב (לובמן), ראש ועד המושבה ראשון לציון] ת"ו[4]

אדון מאד נכבד. תודתי נתונה לכבודו על מכתבו היקר בתשובה על דבר מנוי הרב בעיריה החביבה. מקוה אני שהאספה הנכבדה אשר תתאסף כעת בכלות הבציר תדע להעריך את הדבר הגדול הזה, כבר בא התור שישובנו החביב יצא לכלל גדלות, ויתבגר להיות ערוך מקהלות קדושות בישראל על אדמת ישראל, במקום ישובים קבוציים שלא בא עליהם עדין התאר השלם של עדות שלמות, מפני המחסור של הצרכים החיוניים הראשיים שגולת הכותרת שלהם היא הרבנות. זה המוסד אשר אין די לבאר גודל ערכו בתולדות עמנו מאז הוסדו עד עתה. ובארצנו בעת התחיה, שהרבנות זאת היא תפקידה, להחיות בטללי אורות בהדרת קדש את ערכה של תחיתנו הלאומית, ולרומם את הרוח ואת החיים של היהדות המוצקת והנאמנה בישובנו. להוסיף לו יפעה ועז גם יחד. ההכרה של נחיצות למנוי רבנים בכל מושבה חשובה הכתה ב"ה כבר שורש עמוק באומה, וכל הלוקחים חלק בבנין הארץ מקרוב ומרחוק נותנים לזה ערך רב ונכבד. וביחס האישיות של הראוי להתיצב בתור מנהל דתי רוחני בישוב במרכז חשוב ונכבד כעירתנו הכבודה ראשון-לציון, הנה הרב הגדול בתורה וחכמה ויראה טהורה מו"ה[5] זבולון חיים חרל"פ[6] [הרב זבולון חרל"פ, שכיהן לימים כרב בראשון לציון] שליט"א[7], הוא מתאים מאד להמשרה המעולה הזאת בתור אחד מהגדולים, צעירי הרבנים אשר קרא ושנה הרבה ויודע ג"כ[8] הליכות החיים, מלא טהרת לב ואהבה לאומית רחבה ועמוקה, דרשן ונואם מצוין אשר כבר בטח שמעו אודותיו לטובה גם אלה החוגים שלא נזדמן להם לשמוע נאומים.

ע"כ[9] הנני בזה בדרישתי המלאה אהבה וחבת קדש להעיריה היקרה, שיואיל נא כ'[10] הנעלה בתור שר העיריה, וכבוד הועד והאספה הנכבדה בכלל, להחליט אומר ולקחת אחר כבוד את הרה"ג[11] הנכבד הרז"ח[12] חרל"פ הנ"ל[13], אשר אבטח בע"ה[14] שבכבודו יתימרו, ותפארת העיריה והצלחתה יעלו בזה למעלה למעלה, כתקות אחיכם הנאמן סלה.

החותם בברכת התחיה ממקור הקודש המבורך לעד

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
3. נ"י - נרו יאיר
4. ת"ו - תבנה ותכונן
5. מו"ה - מורנו הרב
6. חרל"פ - הרב יעקב משה חרל"פ (תלמידו של הרב קוק)
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. ג"כ - גם כן
9. ע"כ - על כן
10. כ' - כבוד
11. הרה"ג - הרב הגאון
12. הרז"ח - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ז, ח (למשל: זאב + חיים) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
13. הנ"ל - הנזכר לעיל
14. בע"ה - בעזרת השם

אגרות אל אנשים ומוסדות במוצא – עם ביאור

לפי סדר הכרכים. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשמו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' דסליחות תרפ"ה - ירושלים **נמען:** גיסו (שוחט במוצא)

אף שהם רוצים שיבוא לראש השנה, משרתו דורשת שישחט ביום טוב שני (יום ראשון), 'ושעבודם של בני העדה קודם'; ואין להיכנס לספק תחומין, כי הגבולות לא נמדדו. יכין שני סכינים ועפר לכיסוי. (בהמשך מובא מכתב החפץ חיים לרב קוק, מתרפ"ג: צער על המחלוקת בארץ, שהיא חילול השם, ובקשה לרדוף שלום, ולסייע לחתנו הרב אהרן הכהן.)

עיקרי הדברים

- להישאר במושבה לחג.
- ספק תחומין.
- מכתב החפץ חיים על המחלוקת.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. עה"ק[2] ירושלים תובב"א[3] ה' דסליחות פ"ה.

גיסי יקירי שליט"א[4]. אם כי מאד משתוקקים אנחנו, שתהי'[5] פה אצלנו ליום טוב הקדוש ר"ה[6] הבעל"ט[7], אבל מאחר שהמשרה שלך דורשת שתהי' שמה, בשביל השחיטה של יו"ט[8] השני, שהוא ביום א' הבע"ל[9], הלא שיעבודם של בני העדה הוא קודם. ולהכנס בספק תחומין, ודאי אין כדאי, כי לא נמדדו אצלנו הגבולים עדיין, ושב ואל תעשה עדיף. ע"כ[10] הדרך הישרה הוא שתהי' שמה בשבת ויו"ט[11] שני הימים, כדי שתוכל למלאות חובתך בדיוק, ובודאי יהי'[12] הסכין מוכן אצלך בטוב בע"ה[13], וכן עפר הכיסוי כדין. וכדאי שתכין שני סכינים. והשי"ת[14] יעזרך בכל טוב סלה, ותבורך בכוח"ט[15] באה"ר[16] כנה"י[17] ונפש גיסך דוש"ת[18] באהנ"א[19], הק'[20] א. י. ה"ק[21] ד"ש[22] לידידינו היקרים, הר"ד[23] סאסקיס, ור"י שטיינברג, ואחיו ר"מ[24], והר"ש[25] בקר, וכל בני המושבה, מוצא ועמק ארזים, [מושבות סמוך לירושלים] בכוח"ט באה"ר הנ"ל[26]. ד"ש באהבה וברכת כוח"ט[27] מכב"ב[28] שליט"א, הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. שתהי' - שתהיה
6. ר"ה - ראש השנה
7. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
8. יו"ט - יום טוב
9. הבע"ל - הבא עלינו
10. ע"כ - על כן
11. ויו"ט - ויום טוב
12. יהי' - יהיה
13. בע"ה - בעזרת השם
14. והשי"ת - והשם יתברך

15. בכוח"ט - בכתיבה וחתימה טובה
16. באה"ר - באהבה רבה
17. כנה"י - כנפשו היקרה
18. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
19. באהנ"א - באהבה נאמנה
20. הק' - הקטן
21. ה"ק - הכהן קוק
22. ד"ש - דרישת שלום
23. הר"ד - הרב רבי שם שמתחיל באות ד (כגון דוד / דב) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
24. ר"מ - ראש מתיבתא
25. והר"ש - ו + הר"ש: הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
26. הנ"ל - הנזכר לעיל
27. כוח"ט - כתיבה וחתימה טובה
28. מכב"ב - מכל בני ביתו